

Musikalsk samvær for børnefamilier

I efteråret 2003 indledte jeg, med stor opbakning fra kirkens præster, organist og menighedsråd, Musikalsk Legestue i Esajas Kirke i København. Selv om projektet stadigvæk er ret nyt, vil jeg forsøge at videregive nogle erfaringer, der måske kan være til inspiration for andre, som arbejder med småbørn og musik i kirkerne.

Omkring den praktiske tilrettelæggelse:

Målgruppe

På baggrund af kirkens igangværende aktiviteter blev det besluttet at rette tilbuddet mod 3-6 årige børn sammen med deres forældre. Kirken har en velfungerende formiddagslegestue for helt små børn samt god kontakt med skolerne, som tit sender klasser i forbindelse med forskellige projekter, men ingen tilbud til de 3-6 årige. Det vil kirken prøve at råde bod på med dette tilbud.

Formålet med Musikalsk Legestue

1. At give børn og forældre mulighed for musikalsk samvær i kirken
2. Formidle nogle af kirkens kernesalmer, som både er en vigtig del af Danmarks kulturarv og en væsentlig tilgang til kristendommen, som den formidles i folkekirken
3. At stimulere børns musikalitet

Præmisser for deltagelse

Alle familier med 3-6 årige børn er velkomne til at deltage uanset tilknytning til kirken eller sognet. Det er en betingelse, at man tilmelder sig ved at ringe til mig. Denne forsamtale er meget vigtig og har både et praktisk og pædagogisk sigte. For at undgå misforståelser præciserer jeg, at forældrene (eller en bedsteforælder) deltager aktivt i undervisningen - ikke kun for

hyggens skyld (det er også vigtig) - men fordi de er en uundværlig musikalsk støtte! Forældrene har også tit nogle spørgsmål, som det vil være umuligt at svare på i undervisningssituationen, da al min opmærksomhed nødvendigvis må rettes mod børnene.

Rammer

Af hensyn til udearbejdende forældre ligger Musikalsk Legestue på en hverdag kl.16.30 - 18.00 en gang om ugen. Der bliver tilbudt moduler á 10 uger - et i efteråret og et i vintersæsonen. Legestuen afholdes normalt i kirkens lille mødelokale med mulighed for at flytte til et større lokale eller selve kirkerummet efter behov. Udgifter, herunder køb af rytmeinstrumenter, honorar til lederen samt kopiering m.m. afholdes af menighedsrådets rådighedsbeløb således, at det er gratis at deltage.

Rekruttering

Foruden omtale i kirkebladet, blev der sendt personlige invitationer ud til alle børn, som er døbt i Esajas Kirke og stadigvæk bor i eller tæt ved sognet, og som nu har en alder mellem 3-6 år. Desuden blev der lavet en smuk plakat, som blev ophængt mange steder i lokalområdet. Senere er der kommet nye til ved "mund-til-mund" metoden.

Design: Ann-Kristin Hauge

Nu titte til hinanden

de favre blomster små,

de muntre fugle kalder på hverandre;

Konstruktion af hold

Rekrutteringen gav god respons - ca. 30 børn var tilmeldt fra starten. Nogle faldt hurtigt fra, hvad der er naturligt, andre kom til senere, og nu er der ca. 20 børn tilknyttet Musikalsk Legestue. Det viste sig, at der var stor interesse blandt forældre til de "næsten-treårige", hvorfor målgruppen er blevet udvidet til at inkludere børn fra 2 1/2 år. Enkelte børn kommer med en barnepige, hvilket jeg har accepteret, da børnene fungerer godt i gruppen og barnepigen deltager aktivt. Det ugentlige fremmøde svinger fra ca. 10 - 17 børn, fordelt på to hold: "Musikalsk Legestue" (2 1/2 - 4 år), og "Musikalsk Værksted" (5 - 6 år). Opdelingen er nødvendig, da der udviklingsmæssigt er for stort et spring fra en 3-årig til en 6-årig.

Omkring formidling af salmer til førskolebørn:

Mit udgangspunkt er primært at arbejde med salmemelodierne - ikke salmeteksterne - hvorfor enhver lejlighed til at flette salmemelodier ind i undervisningen bliver brugt. Ligesom i mit musikskolearbejde bliver der arbejdet med musikkens grundelementer - puls, rytme, melodi og form igennem sang- og bevægelseslege. Til forskel fra musikskolehold er mange af melodierne til disse lege skiftet ud med salmemelodier. Det er mit håb og min forventning, at børnene senere i livet vil opleve genkendelsens glæde, når disse melodier dukker op - i skole, ved barnedåb, konfirmationsforberedelse o.a., og at de dermed får en positiv indgang til salmer.

Samtidig med at jeg forsøger at gøre salmemelodierne mere "børnetilgængelige", har jeg for øje, at salmerne fortjener den respekt, at de ikke bliver reduceret til pjat og underholdning f. eks. ved at pådutte melodierne barnlige tekster, som børnene fremover vil forbinde med de pågældende melodier. I et forsøg på at finde balancen imellem respekt for salmernes indhold og respekt for børnenes behov for bevægelse og leg har jeg opfundet udtrykket "minimal tekst", dvs. melodien får kun påført tekst nok til, at man kan bruge

den til bevægelseslege - gerne med associationer til salmernes egentlige tekst. Det kræver (heldigvis for mig) ikke de store poetiske evner!

Eksempler på praktisk anvendelse af "minimal tekst"

1. "Nu falmer skoven trindt om land"

tekst:

Se bladene falde ned så blødt,
tra- la- la- la- la- la- la- la,
orange, brunt og gult og rødt,
tra- la- la- la- la- la- la- la-"

Leg:

små børn: danser frit med farverige blade i hænderne
store børn: forældrene er "træer" (udstrakte arme), børnene er "blade", som hænger på træerne. Et barn har en tryllestav, som får bladene til at falde af et ad gangen; de danser, hvirvler og svajer i blæsten for til sidst at lande blødt på gulvet ved sangens sidste tone.

Til fællessang:

Ved en høst-komsammen for store og små børn sang forældrene nogle vers af salmen med instrumentalt akkompagnement. De store børn sang en let overstemme, som vi havde øvet i timen. De mindste viftede med blade - en smuk og festlig afslutning på vores arbejde med denne salme.

2. "Morgenstund har guld i mund" (Laub)

tekst:

Kom og lad os synge nu,
tra- la- la- la- la- la- la- la,
ja, kom og lad os synge nu,
tra- la- la- la- la- la- la- la,
Det kan vi alle sammen."

nu alle jordens børn deres øjne opslå,

nu sneglen med hus på ryg...

...vil vandre.

Leg:

Denne sang er blevet vores faste "morgensang", som det er blevet et ritual at starte hver time med. Når jeg begynder at synge, er det signal til, at timen begynder og vi tager hinanden i hænderne, børn såvel som voksne, og går i rundkreds. Efter hvert vers finder børnene på noget nyt til at erstatte "synge" - klappe, danse, trampe, hviske, hoppe, osv. Jeg synes, det er en af de mest glade, frejdige og boblende salmemelodier, vi har. Den er robust nok til at kunne tåle at blive sunget i forskellige tempi og på forskellige måder.

3. "Lovsynger Herren, min mund og mit indre"

tekst:

"Velkommen Peter og velkommen Maja.
Velkommen Ida, Maria og Mads.
Velkommen Jakob og Anna og David.
Velkommen alle til sang og til dans."

Det har jo ikke noget med salmeteksten at gøre, men det er rart at kunne synge en sang med alle børnenes navne (med lidt øvelse kan man næsten altid få den til at gå op) og melodien er dejlig enkelt opbygget, både melodisk, rytmisk og formmæssigt.

Nogle andre ideer til inspiration:

Hvad med at rejse verden rundt til "Op al den ting", kravle igennem junglen, sejle på havet, osv. for at finde alle de fantastiske dyr, der findes i verdenen, for til sidst at ligge på ryggen og kikke op på stjernerne (vers 7)? Efter sådan en oplevelsesrig dag er man nok så træt, at man falder i søvn (Sov sødt, barnlille), men er frisk til at "stå op" igen næste morgen, strække sig og mærke, hvordan solen varmer kroppen (Som forårssolen morgenrød).

Eksempler på anvendelse af tekst

1. "Nu tittle til hinanden"

Sangen egner sig til at synge med fakter til at illustrere teksten - tittle, små blomster, fugle, børn, øjne og sneglen (sneglen har det med at kravle op på børnene og kilde dem til sidst).

2. "I Østen stiger solen op"

Her opfører vi en dans med vores soltæppe - et stort stykke orange strækstof.

Start siddende på hug i en cirkel så tæt på hinanden som muligt. Alle holder på kanten af soltæppet.

"I Østen stiger solen op" - man løfter armene over hovedet og rejser sig op (de voksne står på knæene)

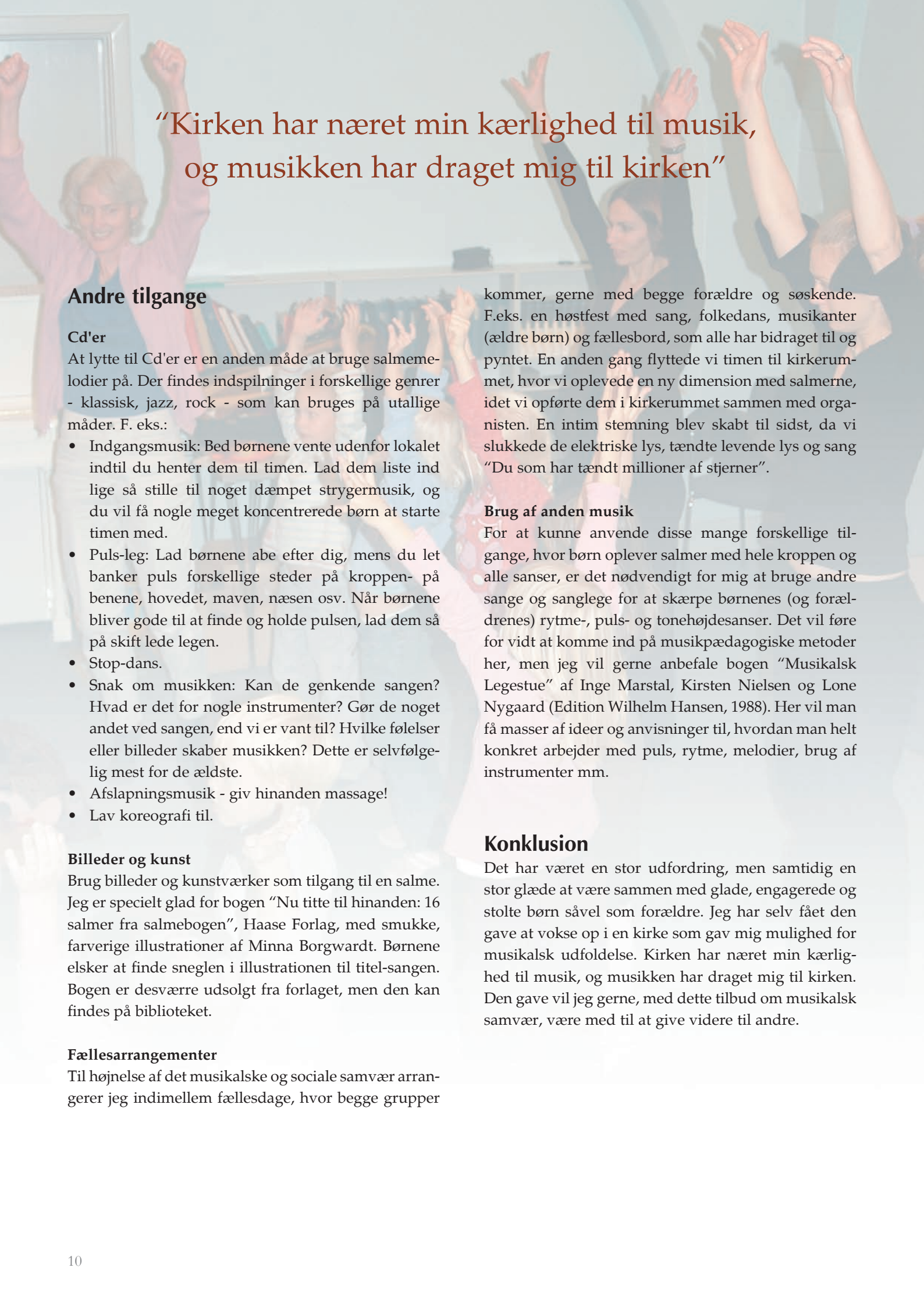
"den spreder guld på sky" - træd baglæns indtil stoffet er helt udstrakt og danner en stor orange cirkel

"går over hav og bjergetop" - lav bølger i stoffet med armene, i takt med musikken. På "bjerg-" løfter man armene rigtig højt, så børnene giver slip og stoffet danner en faldskærm.

"går over land og by" - børnene løber ind under tæppet.

3. "Sov sødt, barnlille"

Denne leg har jeg ikke selv fundet på, men den er så stort et hit, at jeg må bringe den videre. Jeg så den første gang i Skt. Pauls Kirke i København til baby-rytmik med musikpædagog Cæcilia Glode. Der er sikkert andre, der arbejder med baby-rytmik, som bruger den. Et barn lægger sig på et tæppe. Alle står/knæler rundt om og holder på kanten (der skal mindst fire voksne til). Vi løfter barnet i tæppet og vugger det blidt, mens vi synger salmen. Alle, som har lyst, får en tur - nogle gange også vores tøjdyr!

“Kirken har næret min kærlighed til musik, og musikken har draget mig til kirken”

Andre tilgange

Cd'er

At lytte til Cd'er er en anden måde at bruge salmemelodier på. Der findes indspilninger i forskellige genrer - klassisk, jazz, rock - som kan bruges på utallige måder. F. eks.:

- Indgangsmusik: Bed børnene vente udenfor lokalet indtil du henter dem til timen. Lad dem liste ind lige så stille til noget dæmpet strygermusik, og du vil få nogle meget koncentrerede børn at starte timen med.
- Puls-leg: Lad børnene gå efter dig, mens du let banker puls forskellige steder på kroppen - på benene, hovedet, maven, næsen osv. Når børnene bliver gode til at finde og holde pulsen, lad dem så på skift lede legen.
- Stop-dans.
- Snak om musikken: Kan de genkende sangen? Hvad er det for nogle instrumenter? Gør de noget andet ved sangen, end vi er vant til? Hvilke følelser eller billeder skaber musikken? Dette er selvfølgelig mest for de ældste.
- Afslapningsmusik - giv hinanden massage!
- Lav koreografi til.

Billeder og kunst

Brug billeder og kunstværker som tilgang til en salme. Jeg er specielt glad for bogen “Nu titte til hinanden: 16 salmer fra salmebogen”, Haase Forlag, med smukke, farverige illustrationer af Minna Borgwardt. Børnene elsker at finde sneglen i illustrationen til titel-sangen. Bogen er desværre udsolgt fra forlaget, men den kan findes på biblioteket.

Fællesarrangementer

Til højnelse af det musikalske og sociale samvær arrangerer jeg indimellem fællesdage, hvor begge grupper

kommer, gerne med begge forældre og søskende. F.eks. en høstfest med sang, folkedans, musikanter (ældre børn) og fællesbord, som alle har bidraget til og pyntet. En anden gang flyttede vi timen til kirkerummet, hvor vi oplevede en ny dimension med salmerne, idet vi opførte dem i kirkerummet sammen med organisten. En intim stemning blev skabt til sidst, da vi slukkede de elektriske lys, tændte levende lys og sang “Du som har tændt millioner af stjerner”.

Brug af anden musik

For at kunne anvende disse mange forskellige tilgange, hvor børn oplever salmer med hele kroppen og alle sanser, er det nødvendigt for mig at bruge andre sange og sanglege for at skærpe børnenes (og forældrenes) rytme-, puls- og tonehøjdesanser. Det vil føre for vidt at komme ind på musikpædagogiske metoder her, men jeg vil gerne anbefale bogen “Musikalsk Legestue” af Inge Marstal, Kirsten Nielsen og Lone Nygaard (Edition Wilhelm Hansen, 1988). Her vil man få masser af ideer og anvisninger til, hvordan man helt konkret arbejder med puls, rytme, melodier, brug af instrumenter mm.

Konklusion

Det har været en stor udfordring, men samtidig en stor glæde at være sammen med glade, engagerede og stolte børn såvel som forældre. Jeg har selv fået den gave at vokse op i en kirke som gav mig mulighed for musikalsk udfoldelse. Kirken har næret min kærlighed til musik, og musikken har draget mig til kirken. Den gave vil jeg gerne, med dette tilbud om musikalsk samvær, være med til at give videre til andre.